

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מהו למינקט מינייהו ומילן כלומר אגודלין לידהו לא מציעא לן שהרי אפי' התיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שזרעו וזרעם קודם העומר ולא השישו הוה אגודלין אסורין עד שיבא עומר הבא כי קא מיבעי ליה לנקוטין מן הזרעים שבקרקע ומילן לאחר העומר: ושרינהו עומר. שהעומר ממיר את התלושין חדשים של שנה זו ואת אגודלין המחוברין שהשישו: או דלמא צטלינהו אגב ארעא. וקרקע צעלמא דמו ולא שייך עומר גבייהו למשרינהו: צעי ר' אמי אונאה. הא תנן לה צמתינתין דאין להו לכל הכך דמתני': ציטול מקח. יומר משמות: יש לן או אין להם. מי אמרין מאל טונו (ויקרא כה) הוא דלימנעטו והא לאו בכלל אונאה הוא אלא מקח טעות הוא או דלמא כיון דלאו דבר שבמדה הוא ולא אטעייה דבידיה כשאר דין אונאה הוא: ר' יונה ור' ירמיה מילתא באפי נפשייהו אמרי ולאו אדרבי אמי קיימי אלא ר' יונה (וירמיה) ארקקעות ורבי (ויונה) ארקקעות אמרי משמיה דר' יוחנן אונאה אין להם ציטול מקח יש להן: מ"ד ארקקעות. אמרה רבי יוחנן: כ"ש. דארקקעות נמי אמר דכיון דאשמועינן דציטול מקח לאו בכלל אונאה הוא מהיכא אימעיט אי דרקקעות קחשיב ליה מקח טעות אע"ג דליכא טעות כלפי אפי' אונאה ציטול מקח כל שכן דלגבי חזכיה דאיכא למימר טעה ואדעתא דהכי לא אקנייה כל שכן דהדר: מ"ד ארקקעות. אמרה: אצל ארקקעות לא. דאילו גבי הדיוט אמרין טעה ואדעתא דהכי לא אקני אצל ארקקעות ליכא למימר הכי וכיון דלימנעטו דין אונאה טעות נמי לא אמרין בהו כדשמואל: מחולל כדאמרן דלימנעטו מאונאה וטעות נמי ליכא למימר בהו דמאן טעה: פנן הספ. במסכת תמורה (דף טו): אס היה קודש צעל מוס. רישא דמתני' הכי האומר הרי זו תחת זו תמורת זו או חליפי זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו לא אמר כלום שאין קרבן תמים מתחלל ואם היה קודש צעל מוס יאל לחולין וצריך לעשות לו דמים אס אין זו של חולין יפה כשל הקדש מוסף עליה מעומיו עד

כדי דמי הקדש: יאל לחולין דבר סורה. ואפי' אין זו יפה כמותה כדאמר דאמעט מאונאה: אף צריך לעשות לו דמים דבר סורה. דגבי הקדשות ערכך כתיבא בצולוהו וקסבר ערכך שווי משמע. ור' יוחנן סבר ערכך כל דמים שיערכוהו משמע ליה אס זול אס יוקר: והא"ר יונה ארקקעות כו'. לר' יונה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן: ואיפוך. אליבא דר' יונה. אצל אליבא דרבי ירמיה לא תיפוך דהא לר' ירמיה אליבא דרבי יוחנן ארקקעות אין להם ציטול מקח דמ"ד ארקקעות אצל ארקקעות לא כדשמואל. וה"נ איתא בתמורה" לרבי יונה איפוך וקמפילגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין להן ציטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעיט מאונאה לא שנה שמות לא שנה יתר משמות דאילו גבי הדיוט אמרין טעה אצל בהקדש ליכא למימר טעות: ומר ליש ליה דשמואל. קסבר כיון דאצל יתר משמות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חילול נמי לאו מידי עבד: שחיללו אין. דהא אימעיט מאונאה לא שנה גדולה ולא שנה קטנה: לפתחיה לא. ודבר תורה דערכך שווי משמע: ומר סבר אפי' לפתחיה. ערכך כל דהו משמע הלכך לאפקועי איסוריה ואפילו מדרבנן שרי ומיהו לאחר זמן ישלם: לעולם כדאי אונאה. וקאמר דבר תורה ואפילו כדאי אונאה צריך לעשות דמים דבר תורה: ולא סיפוך. דאי מפכת לה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן דאילו לדידיה לא מצי לתרוצי אין להן אונאה דמתני' כרב חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מלא"ר יוחנן אונאה אין להן ציטול מקח יש להן מכלל דאונאה אין להן דקאמר אין מחזירין להן אונאה הוא. אצל ר"ל כי מותבת ליה ממתניתא מוקי לה כרב חסדא: מאי אין לן אונאה. דגבי הקדשות דאפילו

אמר ר"ג הדר א"ר חסא אונאה אין להן ביטול מקח יש להם. משמע דרב נחמן לא פליג ארב חסא רבו וקשה לר"ת דבפי המקבל (לקמן דף קת. ושם) אמרין זנן צר' ושוה ק' סבור מינה כו' אמר רב נחמן אין אונאה לרקקעות אלא אפי' ציטול מקח אין להם ותיריך לר"ת דאין אונאה א"ש פלגא אצל מלגלא ואילן מקרי ציטול מקח יש להם ואפי' שפיר הא דתנן (לעיל דף טו): רבי יהודה אומר אף המוכר בהמה ומרגלית אין להם אונאה ומפרש בגמרא עד כדי דמיהם מדקאמר אף משמע דרקקעות נמי אית להו האי שיעורא וצפרק אלמנה גוויית (כמוצות דף טו): תנן שום דוויית שפתחו שפתו או תמניו שמתו מכרס בטל רש"ג אומר מכרס קיים ומפרש התם (דמכרס קיים עד פלגא: יצא דחולין כו'. למ"ד צריך לעשות לו דמים מדבריהם יאל לחולין הכל אצל מדרבנן צריך לשלם להקדש אונאתו ולמ"ד צריך לעשות לו דמים דבר תורה דיש להקדש ציטול מקח יאל לחולין כנגד המעות שנתן והשאר יתחלל בדמים שישלם וקמ"ל דלא אמרין כיון שיש להקדש ציטול מקח יצטל הפדיון ולא יאל לחולין כלל כמו בהדיוט דהמקח בטל והיינו טעמו משום דבהדיוט המאנה חוזר משום שאינו רוצה להחזיר האונאה ואפילו אס המתאנה פטור מלהחזיר מ"מ שניהם חוזרים כיון שמתאנה היה יכול לצא לדי הפסד אס לא ירגיש ויחזור כדאי שיראה אצל הקדש המתאנה אינו יכול לצא לדי הפסד כשידע המחלל שאינה הקדש לא יוכל ליהנות עד שיוסיף על דמיו כדי שויו וע"כ צריך להוסיף ולא יוכל לחזור דאפי' מתחייב הקדש בטעות מפסיד כדאמרין גיש נחולין (ב"ב דף קג): ושם ד"ה (ולא) לא תשיימיה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט כ"ש כאן שיתחייב להוסיף אע"פ שטעה והיה סבור שיתחלל בכך כל הקדש ולא יצטרך להוסיף כי מ"מ נתרצה לשוה בשוה ולא נתכוון מסתמא לאנות ההקדש ואינו יכול לחזור ולכך אין שניהם חוזרים: והאמר רבי יונה ארקקעות. ציטול מקח יש להם ולא היה יכול לתרץ דציטול מקח יש להם מדרבנן דאס כן מאי

איכא צין אונאה דהקדש לציטול מקח דבאונאה נמי צריך להוסיף דמים מדרבנן מדפרין אי באונאה צהא לימא ר"ל דבר תורה אצל רבי יוחנן דאמר מדבריהם אפי' ליה שפיר ולעיל נמי אמר יד הקדש על העליונה אפילו באונאה ועוד אי ציטול מקח דקאמר ר' יונה מדבריהם א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ציטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"כ להשלים דמים ובהדיא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל יד הקדש על העליונה: ובר סבר אפי' אבתחילה. תימה דבפי המקדש שדהו (ערכין דף טו) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר ובפי"ק דסנהדרין (דף יד) אמר דבשמות הקדש צעין ט' וכתן ולעולם הצעלים שדמין שמוסיפין חומש אלמא מחזירין אחר ריות הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שצבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אצל לכתחילה שעה דבר שמתו שנתכוון לחללו שוה בשוה וטעה ונמצא שהקדש שוה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנתכוון שוה בשוה אצל במזיד לכ"ע אסור לאנות ההקדש: דאפילו

קסב א מיי פ"ג מהל' מריה הל' ח סגן לאון קע פ"ג ח"מ ס"י רב ספק טע ו"ש צמ"ט: קסב ב מיי פ"ג מהל' ערכין הלכה ח נ"ד אלפס ע"ז פ"ג דף טג"ג: קסב ג מיי פ"ג מהל' תמורה הל' א ב:

מוסף רש"י

מדה למינקט. ללקוט מאן קודם הכרשמן (תנחומ) (סו). ושרינהו עומר. דמ"ד דלמ"ד ואלו אסורין עד שיבא עומר הבא, דבזולתן מיי, או דלמא נטלינהו אגב ארעא וכי לקט להו כגדולין דמו (סו). שחיללו על שוה פרוטה מחולל. דאין אונאה להקדש, דכתיב אש את אשוי, ואשמעין שמואל דבי היכי דלימנעטו מאונאה אימעיט נמי מציטול מקח (קידושין א'). וצריך לעשות לו דמים. שמהא אונאה של חולין שוה כאותה של הקדש הוא מחלל עליה ולא יתאנה להקדש, (תמורה ב.). יצא לחולין דבר תורה. דאמרין צפרק התנחות והספיק (כא). ואס כל בהמה טמאה, צבצלי תומין שנפשו הכתוב מדבר (סו). דמ"ד און מדבריהם. דמ"ד און אונאה להקדש דמיים אל טונו אש את אשוי, ולא הקדש מן התורה. רב דמיים מן התורה. רב משדא מפשט לה לקמן (סו). בבדי אונאה. דלא תאנה אלא שמות (סו). ביטול מקח. שמתאנה יומר משמות (סו). ביטול מקח יש להם. שאס תאנה יומר משמות חוזר לר' יונה קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן (סו). ואיפוך כו'. ר' יוחנן אמר צריך לעשות דמים דבר תורה ור"ל אמר מדבריהם (סו). דכולי עלמא אית להו דשמואל. ואי דקמטוון לחולין והאי תחילי. לומר אס היה צעמו לאנות ההקדש ומכלל דמייס והאי מחלולין, אצל להבי אמר ר"ל צריך לעשות דמים דבר תורה משום דליחיה לא מיכוון לחללו דמייס פחומין אלא סבור שיהי החולין שוין את דמי ההקדש, ור' יוחנן סבר צק מחטין לחללו (סו). בבדי אונאה. דלא תאנה אלא שמות (סו). ולא תיפוך. ואלאונאה קיימי ונצטול מקח לא אינו דקא קשיא לן ל"ל ממתי' דאלו דברים, לא קשיא, דהיא מתוך לה ר"ל דבר חסדא. דאפילו פחות משמות חוזר, וה"ק קרא אש את אשוי הוא דבשיעור שמות משלם פחות משמות לא משלם, הא הקדש אפילו פחות מכדי אונאה חוזר, והיינו דבר תורה דקאמר ר"ל לעיל, ור' יוחנן מוקי ליה כמתעטתיה, אצל ציטול מקח לא אינו כלל ר' יוחנן ולא חוקש לא לר' יונה ולא לר' ירמיה (סו).

גליון הש"ס
תום ד"ה יצא וכו' ואפילו אם התאנה. עין לעיל דף ט"ז ע"פ תוס' ד"ה ואלו: